

Pseudovetenskap på bibliotek

Det borde vara nästan för självklart för att sägas: Biblioteken har en folkbildningsuppgift. Det betyder att deras framgångar inte kan mätas enbart i antalet utlånade böcker, lika litet som studieförbundens framgång kan bedömas enbart från antalet studiecirkel. I båda fallen måste man ställa kvalitetskrav på verksamheten.

När det gäller skönlitteratur brukar det tas för givet att biblioteken har en kvalitetssträvan. De förväntas inte köpa hem våldspornografi, och de har ett särskilt ansvar för att hålla sådana böcker tillgängliga som räknas som litterärt värdefulla.

Det är högst rimligt att ställa motsvarande kvalitetskrav på bibliotekens utbud av fackböcker. Den som går till biblioteket för att låna en faktabok ska få med sig hem en faktabok och inte en bok som bara har den yttre formen gemensam med faktaböcker. Pseudovetenskapliga böcker presenteras tyvärr alltsomoftast av förlagen som om de vore högst tillförlitliga faktaböcker. Biblioteken måste därför ta ett eget ansvar för att informera sina låntagare.

Det finns flera sätt för biblioteken att förmedla den informationen. Det mest grundläggande är att vara restriktiv i sina inköp av notoriskt otillförlitliga böcker. Ett annat bra sätt är att ha kunnig personal som hjälper låntagarna till rätta. Det finns också en tredje viktig informationskälla: böckernas klassificering och deras placering på hyllorna.

De svenska bibliotekens klassifikationssystem har nyligen reviderats. Det nya systemet ger, glädjande nog, bättre möjligheter än det gamla att skilja mellan pseudovetenskap och vetenskap på hyllorna. Främst beror det på att man infört en ny avdelning, Bl, som ska innehålla böcker om "omstridda fenomen och företeelser". Den nya avdelningen innehåller följande underavdelningar:

- Bl Omstridda fenomen och företeelser
- Blb Andar och spöken
- Blc Spådomskonst
- Blca Astrologi
- Blcb Drömböcker

Bld Frenologi

Blf Rapporterade men ej påvisade varelser (t ex snömannen, Loch Ness-monstret och storsjöödjuret)

Blg Ufo (äv forntida astronauter)

"Andar och spöken" hörde tidigare hemma under avdelningen psykologi. Detsamma gäller "frenologi" (karaktärstolkning efter skallens form), som inte ens hade en egen underavdelning utan var inblandat i en allmän underavdelning för karaktärologi.

Böcker om storsjöödjur och snömän placerades i den gamla ordningen ut bland geografiska böcker.

"Spådomskonst" var en underavdelning under "Lek och spel".

"Ufo" hörde tidigare hemma under samma avdelning som rymdfart (utan egen underavdelning). Vart litteratur om forntida astronauter skulle hänföras var oklart i det gamla klassifikationssystemet. Allför ofta fann man von Dänikens böcker under avdelningarna för arkeologi och historia.

Genom det nya systemet har alltså böcker om pseudovetenskap sammanförts till en gemensam kategori. Tre avdelningar som domineras av pseudovetenskaplig litteratur finns dock kvar utanför Bl:

Don Grafologi

Dop Parapsykologi

Vml Paramedicin

Den sistnämnda avdelningen omfattar "terapi-metoder vid sidan av den egentliga skolmedicinen". Införandet av denna avdelning får också ses som ett väsentligt framsteg. Tidigare skulle nämligen sådana böcker blandas fritt med den mera vetenskapligt syftande medicinska litteraturen.

Däremot är det en skönhetsfläck att "grafologi" förblivit en avdelning under psykologi i stället för att föras över till den nya avdelningen Bl. Den handstilstolkning som brukar torgföras under benämningen grafologi är nämligen inte ett dugg mer vetenskaplig än frenologin.

Det nya klassifikationssystemet föregicks av en remissversion som var

betydligt sämre än slutversionen. Bl a föreslog man där att astrologi skulle bli en underavdelning av psykologi. Medlemmar av vår förening reagerade på olika sätt mot remissversionen, och det verkar som om kritiken hade effekt.

Biblioteken kan tillämpa det nya klassifikationssystemet på olika sätt. Framförallt är det det enskilda biblioteket som avgör vilka underavdelningar som ska få egen plats på hyllorna. Avdelningar som Bl, Don, Dop och Vml kan antingen samlas med egen hyllmarkering eller blandas upp i de allmänna avdelningarna B (allmänt

och blandat), D (psykologi) resp V (medicin). Det är viktigt att biblioteken nu utnyttjar de möjligheter de fått att skilja ut pseudovetenskapen från den egentliga facklitteraturen. Samtidigt måste de hjälpa låntagarna tillrätta genom en vettig information och genom en inköspolitik där de tillförlitliga fackböckerna har förtur.

Folkbildning handlar inte om att passivt föra vidare. Folkbildning kräver att man tar ställning.



Årsmöte

1986 års årsmöte i Vetenskap och folkbildning hålls den onsdagen den 19 mars kl 19.15 på Mariebergsgården i Stockholm. Adress: Welanders v 8, Stockholm, 1 tr.

Vid årsmötet kommer Lester Wikström att hålla ett föredrag om sekter i dagens Sverige. Lester har bl a skrivit två böcker om detta ämne.

Följande punkter står på årsmötets dagordning:

- Styrelsens och revisorernas berättelser för 1985.
- Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen.
- Val av styrelseledamöter och suppleanter.
- Val av revisorer och suppleanter.
- Val av valberedning.
- Fastställande av medlemsavgift för 1986. (Styrelsens förslag: oförändrat 75 kr.)
- Förslag från styrelsen att göra följande protokollsanteckning om stadgarnas tolkning: "Styrelsen kan inom sig utse ett arbetsutskott eller på annat sätt delegera vissa ärenden." Förslaget motiveras av att styrelsen funnit ett praktiskt behov av att delegera invalsärenden så att dessa kan skötas snabbare.
- Det kommande årets verksamhet.